

Iva Körbler



VRIJEDNA ZBIRKA HRVATSKE UMJETNOSTI 20. STOLJEĆA

Gradski muzej Varaždin, Galerija starih i novih
majstora, Varaždin

Stalni postav hrvatskih majstora 20. stoljeća

Otvorenje: 20.10.2006.

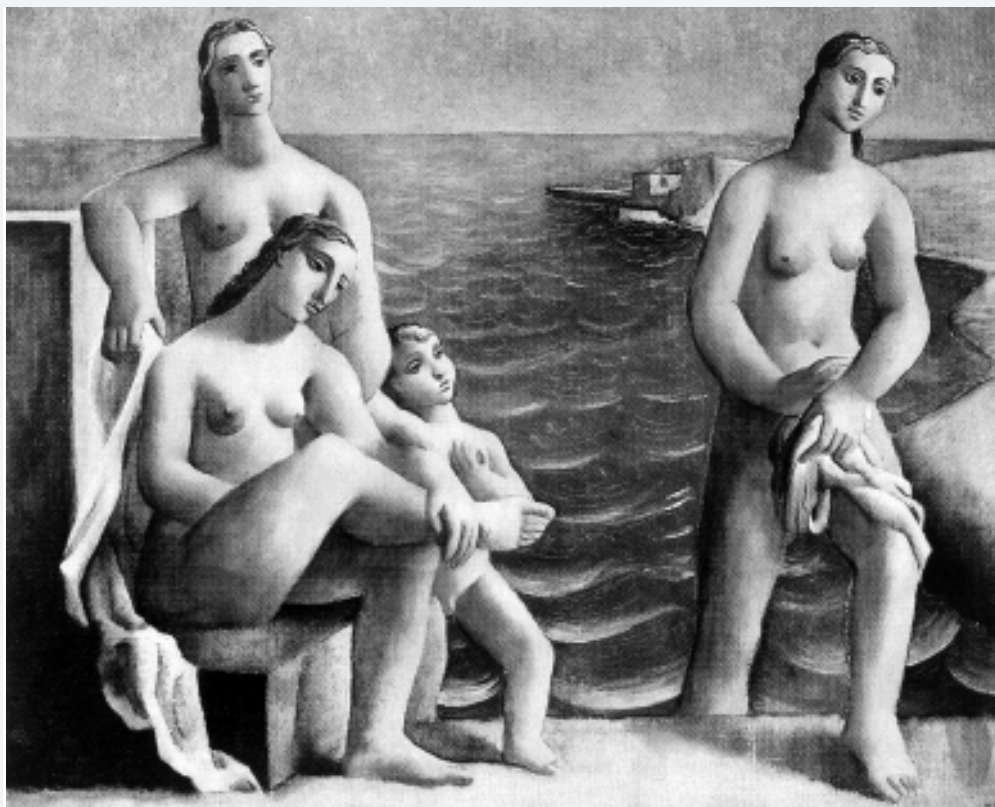
Autorica postava: Mirjana Dučakijević

Možda nije naodmet navesti kako su se naša očekivanja o razini i sveobuhvatnosti novog stalnog postava hrvatskih umjetnika 20. stoljeća na putu prema Varaždinu kretala u nekoliko smjerova: od standardne profesional-

ne znatiželje, preko profesionalne ravnodušnosti (sindrom “više nas ništa ne može iznenaditi”) do iščekivanja što se sve zaista krije u fundusu Gradskog muzeja Varaždin vezano uz heterogene stilske tokove 20. stoljeća. S

obzirom na to da je Varaždin grad koji je usprkos složenim mijenama društveno-gospodarskih odnosa od 18. stoljeća do danas ipak sačuvao kontinuitet građanskog umjetničkog ukusa, kupovanja umjetnina i ulaganja u privatne kolekcije, činilo nam se kako ipak možemo biti spremni na neka ugodna iznenađenja u novom postavu. Varaždin je uostalom grad uz koji se rođenjem ili boravkom vežu neka značajna slikarska imena poput Ive Režeka, Kamila Ružičke, Tomislava Krizmana i Miljenka Stančića, od kojih su prva trojica imala velike zasluge za osnivanje Moderne galerije hrvatske umjetnosti, otvorene 1939. u Gradskom muzeju Varaždin. Ona je u to vrijeme, nakon zagrebačke i splitske, bila treća galerija moderne hrvatske umjetnosti u Hrvatskoj, iako je već

1941. zbog ratnih prilika morala biti zatvorena. Zbog velikog povećanja fundusa nakon 1945. (plemstvo i građanstvo Varaždina i varaždinske okolice prodavalo je umjetnine zbog oskudice ili su neke od njih bile konfiscirane) gradska je uprava za novi postav odredila današnji prostor palače Prassinsky-Sermage. Obnovom palače 1981. uz 800. obljetnicu prvog spomena grada Varaždina, ponovno je otvoren novi postav Galerije koji je osmislio tadašnji kustos Galerije, Darko Sačić. Tijekom druge polovice 20. stoljeća Galerija je imala sreću da Gradski narodni odbor i Savjet za kulturu Republike Hrvatske imaju sluha za kvalitetne otkupe vrijednih djela (Oton Iveković, Ivo Steiner, Oton Gliha, Miljenko Stančić, Miroslav Kraljević, Ivo Dulčić, Ljubo Babić,



Ivo Režek, Kupačice, 1926.

Slavko Šohaj, Vilko Gecan, Oskar Herman, Vlaho Bukovac). Sedamdesetih godina prošlog stoljeća određeni broj slika umjetnici su ostavljali Galeriji nakon velikih retrospektivnih izložbi. U povodu 50. obljetnice Galerije 1989., šezdesetak je istaknutih i afirmiranih hrvatskih suvremenih umjetnika doniralo svoja djela Galeriji kako bi zbirka imala kvalitetni presjek hrvatskih suvremenih slikara, grafičara i kipara. Budući da mi je od ranije bio poznat podatak o toj velikoj donaciji iz 1989. godine - a kako se zaista radi o najvećim hrvatskim slikarima druge polovice 20. stoljeća - sumnjala sam da djela donirana gradu Varaždinu pripadaju manje kvalitetnim ili atipičnim dijelovima njihovih individualnih opusa. Godine 1997. dr. Božo Vjeko Jarak donirao je Galeriji preko stotinu djela (Dulčić, Šimunović, Keser, Seder, Šohaj, Ivančić, Kršinić, Kantoci), a privatne se donacije nastavljaju do danas. Mirjana Dučkajević, muzejska savjetnica koja nas je vodila novim postavom, u tekstu kataloga ističe kako su se 2004., dok su pripremali izložbu *Velika imena hrvatske umjetnosti 20. stoljeća - slike i skulpture iz fundusa Galerije starih i novih majstora*, suočili s činjenicom da su iznimna djela poznatih hrvatskih slikara već godinama uredno pohranjena u galerijskom spremištu koje danas broji preko 5300 djela. Kako umjetnost i veliki muzejsko-galerijski pothvati uvijek pate bez jakih sponzora koji neće pitati za svaku kunu, tako ni ovog novog postava ne bi bilo da mnoga djela nisu restaurirana uz pomoć varaždinskih gospodarstvenika, za što se brine ravnatelj Muzeja, dr. Branko Spevec.

I zaista, moramo istaknuti kako u novom stalnom postavu hrvatskih majstora 20. stoljeća kroz svih sedam dvorana palače na njezinu prvomu katu ne postoji djelo koje je kvalitetom neprimjereno tako reprezentativno najav-

ljenom projektu. Velika imena prve polovice 20. stoljeća ovdje nisu iskorištena u svrhu promotivne kampanje otvorenja, da bi u samom postavu bila predstavljena tek nekom skicom u tušu ili ugljenu, malim slabašnim akvarelom ili problematičnim uljem maloga formata. U stalnom postavu nalazi se čitava serija vrsnih portreta i autoportreta, portretnih studija ljudi i karaktera koje će svatko tko se bavi pojedinim opusima tih umjetnika morati doći vidjeti u Varaždin (Nikola Mašić, Celestin Medović, Oton Iveković, Josip Račić, Miroslav Kraljević, Maksimilijan Vanka, Ljubo Babić, Pavle Vojković, Jerolim Miše, Milan Steiner, Vilko Šeferov, Anka Krizmanić, Milivoj Uzelac, Ivo Režek, Omer Mujadžić, Slavko Šohaj, Ivo Dulčić, Nikola Reiser, Ljubo Ivančić, Đuro Seder, Zlatan Vrkljan). Pejzaži i mrtve prirode zauzimaju također veliki dio postava, ali jasno je kako se ne radi o pejzažima koji decentno popunjavaju rupe u fundusu, već o pejzažima-kapitalcima koji nam otkrivaju manje znane stilske faze nekih umjetnika ili potvrđuju njihovo majstorstvo (Ferdo Kovačević, Slava Raškaj, Tomislav Krizman, Vladimir Becić, Ljubo Babić, Jerolim Miše, Vladimir Filakovac, Vilko Gecan, Marino Tartaglia, Vilko Šeferov, Marijan Detoni, Vilim Svečnjak, Edo Kovačević, Antun Mezdžić, Slavko Šohaj, Frano Šimunović, Branko Kovačević, Oton Gliha, Dalibor Parać, Boris Dogan). U postavu se nalazi i nekoliko aktova i ljubavnih parova koji će se posjetitelju zauvijek urezati u sjećanje (Vlaho Bukovac, *Adam i Eva*, Omer Mujadžić, *Ljubav*, Kosta Angeli Radovani, *Dunja*). Malen, ali solidan presjek skulpture raspoređen je nenaometljivo po dvoranama, koliko se uopće moglo zbog nevelikog prostora inkorporirati skulpture na postamentima među slike većih formata (Antun Augustinčić s ranim djelom *Harlekin*, Robert Frangeš Mihanović, Ivan Meš-

trović, Hinko Juhn, Frano Kršinić, Ksenija Kantoci, Dragutin Filipović, Branko Ružić, Ante Despot, Milena Lah, Ivan Sabolić, Valerije Michieli, Aleksandar Srnec, Josip Poljan, Šime Vulas, Marija Ujević, Krno Bošnjak, Ratko Petrić, Ljubo Karina, Vladimir Gašparić Gapa). Mogli bismo tražiti nedostatke u nekim djelima, ali treba uvijek imati na umu komu je postav primarno namijenjen: uz dobroga vodiča srednjoškolski i studenti - kao i prosječni ljubitelji umjetnosti - mogu dobiti solidnu informaciju o najvažnijim stilskim mijenama u hrvatskoj skulpturi 20. stoljeća. Naši suvremenici među umjetnicima predstavljeni su u šestoj i sedmoj dvorani djelima koja u potpunosti daju temeljnu informaciju o njihovoj poetici i stilu (Ferdinand Kulmer, Aleksandar Srnec, Ivan Picelj, Šime Vulas, Josip Biffel, Nives Kavurić-Kurtović, Zlatko Keser, Zlatko Kauzarić Atač, Šime Petrić, Đuro Seder, Jadranka Fatur, Željko Lapuh, Antun Boris Švaljek, Igor Rončević, Vatroslav Kuliš). Zbog poteškoća s prostorom grafika nije zastupljena, ali po dva djela Ivana Picelja i Miroslava Šuteja umanjuju taj nedostatak. U fundusu, doduše, postoje grafike Ante Kuduza i Dubravke Babić, a voljeli bismo kao novu akviziciju Galerije vidjeti i radove Nevenke Arbanas, jedne od naših najcjenjenijih grafičarki. Pojedina djela predstavljaju prilično iznenađenje i pripadaju samom vrhu pojedinih opusa u određenim godinama stvaranja (Dalibor Parać, Zlatko Kauzarić Atač, Jadranka Fatur, Zlatan Vrkljan). Moguće prijepore i negodovanja unutar struke mogla bi izazvati jedino činjenica kako veliki dio izložena fundusa slika iz prve polovice 20. stoljeća nije čak ni okvir-

no datiran (Celestin Medović, Emanuel Vidović, Mirko Rački, Miroslav Kraljević, Vladimir Filakovac, Vilko Šeferov, Milivoj Uzelac, Ivo Režek, Omer Mujadžić, Vilim Svečnjak, Oton Gliha, Ivo Dulčić), ali to ipak nije u potpunosti problem galerijskog osoblja. Možda su te slike upravo trebale ugledati svjetlo dana kako bi se struka (posebice mlađi kolege) uputila prema varaždinskom stalnom postavu. Ne možemo sa sigurnošću tvrditi jesu li varaždinski kustosi zbog problema datacije kontaktirali stručnjake koji su se dosada monografski bavili pojedinim slikarskim opusima, a povratne informacije do isteka rokova za novi postav nisu dobili. Kolegica Mirjana Dučakijević istaknula je kako muzej ima sponzora za financiranje novih postamenata za skulpture, a poradiće se i na što boljem osvjetljenju za neka djela. Namjera je nove koncepcije postava mijenjanje nekih djela jednom u šest mjeseci ili jednom godišnje, posebice u zadnje tri dvorane koje obuhvaćaju period od šezdesetih do kraja osamdesetih godina 20. stoljeća. S obzirom na popunjenost fundusa kvalitetnim djelima hrvatskih suvremenih umjetnika, kao i buduće donacije i otkupe te još uvijek nedovoljno velik prostor palače za prikazivanje svih zanimljivih djela iz spremišta, to je gotovo nužnost. Jer čini se da je stručnom osoblju Galerije važna ne samo kontinuirana edukacija varaždinskih školaraca već i zasluženi ponos zbirkom sakupljanom u uvijek nemirnim vremenima prošlog stoljeća - podjednako pred kolegama, posjetiteljima iz drugih hrvatskih gradova i turistima.